

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2023-2024

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 40΄/45΄

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Στο παρόν δειγματικό διαγώνισμα θεωρείται ότι έχει προηγηθεί ανάλογη διδασκαλία και έχει δοθεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες η ακόλουθη ύλη:

Ενότητα 2

• **Κείμενο** Ίσοκράτους *Πρὸς Δημόνικον* 50-52 (σελ. 26): Κατανόηση-απόδοση κειμένου. Ιδεολογικές, ερμηνευτικές, πραγματολογικές παρατηρήσεις

• **Γραμματική:**

- Σχηματισμός απαρεμφάτου ενεργητικής και μέσης φωνής
- Φωνεντόληκτα ουσιαστικά Γ΄ κλίσης
- Συμφωνόληκτα ουσιαστικά Γ΄ κλίσης (αφωνόληκτα και ημιφωνόληκτα)
- Ερωτηματική και αόριστη αντωνυμία: τίς /τί, τίς /τί

• **Συντακτικό:**

- Απαρέμφατο: έναρθρο, άναρθρο (ειδικό, τελικό)
- Ταυτοπροσωπία, Ετεροπροσωπία, Απρόσωπη Σύνταξη
- Κατηγορούμενο του αντικειμένου
- Δίπτωτα μεταβατικά ρήματα

Ορθογραφία διδαγμένου κειμένου:

Ενότητα 1: Ξενοφώντος *Άπομνημονεύματα* 2.1.32 (σελ.14) «"Υπνος δὲ τοῖς ἔμοῖς φίλοις ... ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται.»

Θεματογραφία

Αντίστροφο

Νοείται πως, λόγω της σπειροειδούς προσέγγισης του μαθήματος, οι μαθητές/τριες εξετάζονται και σε λεξιλόγιο, γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα των προηγούμενων ενοτήτων.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α. Κατανόηση διδαγμένου κειμένου

(Μονάδες 20)

Κείμενο 1

Ζεύς γάρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησεν, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν. Ὡσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὀρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδεῖας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

Ἰσοκράτους *Πρὸς Δημόνικον* 50-52

A.1. Να αποδώσετε μόνο τις υπογραμμισμένες προτάσεις του πιο πάνω κειμένου (Κείμενο 1) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

(μονάδες 12)

A.2. Να επιλέξετε από τη Β΄ στήλη την ορθή απόδοση για τα αποσπάσματα που σας δίνονται στην Α΄ στήλη και να μεταφέρετε στο φύλλο απαντήσεων τον αριθμό και το αντίστοιχο γράμμα.

Α΄ στήλη	Β΄ στήλη
1. διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησεν	α) εξαιτίας της αρετῆς του τον ἔκανε ἀθάνατο
	β) με σκοπό την αρετὴ τον ἔκανε ἀθάνατο
	γ) μέσω της αρετῆς ἔγινε ἀθάνατος
2. καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν	α) και να μη μένεις σταθερός μόνο σε ὅσα ἔχουν ειπωθεῖ ἀπὸ ἐμένα
	β) και να μη μένεις σταθερός μόνο σε ὅσα ἔχουν ειπωθεῖ ἀπὸ ἐμάς
	γ) και να μη μένεις σταθερός μόνο σε ὅσα ἔχουν ειπωθεῖ ἀπὸ ἐσάς

(μονάδες 8)

B. Κατανόηση αδιδακτου κειμένου

(Μονάδες 15)

Κείμενο 2

Στο ακόλουθο απόσπασμα από τον «Περὶ εἰρήνης» λόγο του, ο Ισοκράτης αναφέρεται στο καθήκον των ρητόρων να συμβουλεύουν το σωστό, ακόμα κι αν αυτό δεν είναι αρεστό.

Ἦμᾶς δὲ χρὴ πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπείαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὕρηται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς ἀγνοούσαις καὶ γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδὲν ἔστιν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν.

Ἰσοκράτους Περὶ εἰρήνης 39

Λεξιλόγιο:

παντοδαπαί: διάφορες

τοῖς ἰατροῖς εὕρηται: ἔχουν βρεθεῖ από τους γιατρούς

(ταῖς) γεμούσαις: οι οποίες είναι γεμάτες

τοῖς ἁμαρτανομένοις: αυτούς που διαπράττουν σφάλματα

Να αποδώσετε μόνο τις υπογραμμισμένες προτάσεις του πιο πάνω αδιδακτου κειμένου (Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Γ. Διδαγμένο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1. [Ἵπνος δὲ τοῖς ἐμοῖς φίλοις πάρεστιν ἠδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται.] Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα 2.1.32

(μονάδες 3)

Γ.2. Να εντοπίσετε ένα (1) ορθογραφικό λάθος που υπάρχει στο ακόλουθο απόσπασμα και να το διορθώσετε. Να μεταφέρετε τον ακόλουθο πίνακα στα φύλλα απαντήσεων και να τον συμπληρώσετε κατάλληλα.

Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπένοις χαίρουσιν.

Λανθασμένη λέξη	Διορθωμένη λέξη

(μονάδες 2)

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές) (Μονάδες 40)

Δ.1. Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους.

α. πιστεύουσι (Κείμενο 1)

Να γράψετε το γ΄ πρόσωπο ενικού στην οριστική έγκλιση του αορίστου στην ίδια φωνή.

β. έκόλασεν (Κείμενο 1)

Να γράψετε το απαρέμφοτο μέλλοντα στην ενεργητική και στη μέση φωνή.

γ. έστιν (Κείμενο 2)

Να γράψετε το β΄ πρόσωπο ενικού στην οριστική έγκλιση του ενεστώτα και του παρατατικού.
(μονάδες 10)

Δ.2. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους πιο κάτω γραμματικούς τύπους.

α. μῦθοι (Κείμενο 1)

β. παραδείγμασι (Κείμενο 1)

γ. νοσημάτων (Κείμενο 2)

(μονάδες 6)

Δ.3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω υπογραμμισμένους τύπους. Στο φύλλο απαντήσεων να γράψετε μόνο τον τύπο και τη συντακτική του αναγνώριση.

i. τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησεν (Κείμενο 1)

ii. ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν (Κείμενο 1)

(μονάδες 4)

Δ.3.β. *Υμᾶς δὲ χρῆ πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν* (Κείμενο 2)

Να εντοπίσετε στην πιο πάνω πρόταση και να γράψετε:

i. το απαρέμφοτο

ii. το είδος του παρεμφάτου

iii. τον συντακτικό του ρόλο

iv. το υποκείμενο του παρεμφάτου

v. αν υπάρχει ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 6)

Δ.4.α. Να γράψετε στα Νέα Ελληνικά τρεις (3) σύνθετες λέξεις (εκτός από ρήματα) από το ρήμα λέγω (λέγουσι) του Κειμένου 1, χρησιμοποιώντας δύο (2) από τις ακόλουθες προθέσεις: *ἐπί, παρά, ἀπό, κατά, σύν.*

(μονάδες 6)

Δ.4.β. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της Α΄ στήλης με το γράμμα της ομόρριζης νεοελληνικής λέξης της Β΄ στήλης.

Α΄ στήλη		Β΄ στήλη	
1	ὄρῳμεν (Κείμενο 1)	α	ορατός
		β	ορεινός
2	ἔστιν (Κείμενο 2)	α	προσιτός
		β	ουσία

(μονάδες 4)

Δ.4.γ. Να γράψετε στα Νέα Ελληνικά τα παράγωγα που ζητούνται από τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους.

i. *ἐποίησεν* (Κείμενο 1): σύνθετο ουσιαστικό

ii. *γινώσκειν* (Κείμενο 2): απλό επίθετο

(μονάδες 4)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά

(Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε την πιο κάτω πρόταση στα Αρχαία Ελληνικά.

Λένε ότι κάποιοι ήρωες είναι ευδαίμονες.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

Ίσοκράτους Πρὸς Δημόνικον 50-52 (Κείμενο 1)

Α.1. Το Κείμενο 1 είναι γραμμένο σε μορφή επιστολής. Να καταγράψετε δύο (2) στοιχεία του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο (μία για κάθε στοιχείο).

(μονάδες 8)

Α.2. Ποια συμβουλή δίνει ο Ισοκράτης στους νέους μέσα από το παράδειγμα του Ηρακλή και του Τάνταλου; Να απαντήσετε με δικά σας λόγια.

(μονάδες 7)

ΤΕΛΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ